

Nr 25.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 13 mars 1953 dagtecknad proposition, nr 147, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.;

2) förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 296) om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

3) förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.;

4) förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.; samt

5) förordning angående höjning av vissa olycksfalls- och yrkessjukdomsersättningar åt tvångsarbetare och fångar m. fl.;

dels medgiva, att tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare må utgivas under budgetåret 1953/54 enligt de grunder som i propositionen förordas;

dels ock för budgetåret 1953/54 under femte huvudtiteln anvisa

1) till *Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* ett förslagsanslag av 5 100 000 kronor; samt

2) till *Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.* ett förslagsanslag av 3 500 000 kronor.

Propositionen har, såvitt angår anslag under femte huvudtiteln, hänvisats till statsutskottet och i övrigt till lagutskott, därvid den behandlats av andra lagutskottet.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är av följande lydelse:

1:o) **Förslag**

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Härigenom förordnas, att 2, 6, 7, 9—11 och 15 §§ förordningen den 2 juni 1950 om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

2 §.

De författningar — — — av tjänsteplikt; *samt*

kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 344) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.

De författningar — — — av tjänsteplikt;

kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 344) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under verksamhet vid brandsläckning m. m.; *samt*

militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261).

6 §.

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1949, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är ned-satt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 januari 1920	100	70	50
1 jan. 1920—31 dec. 1926	80	60	40
1 jan. 1927—31 dec. 1941	60	40	30
1 jan. 1942—30 juni 1946	40	30	20
1 juli 1946—31 dec. 1948	30	20	—

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är ned-satt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 januari 1920	150	100	70
1 jan. 1920—31 dec. 1926	125	90	55
1 jan. 1927—31 dec. 1941	100	65	45
1 jan. 1942—30 juni 1946	75	55	35
1 juli 1946—31 dec. 1948	60	40	20
1 jan. 1949—31 dec. 1950	25	20	—

För tid — — — — — ersättningens belopp.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

7 §.

Har skada, som inträffat före den 1 januari 1949, medfört döden, och uppbär i anledning härav efterlevande make livränta, utgår för tid före utgången av den månad, varunder maken fyllt sextiosju år, tillägg å livräntan enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg
före den 1 januari 1920	50
1 januari 1920—31 december 1926	40
1 januari 1927—31 december 1941	30
1 januari 1942—31 december 1948	20

Har skada, som inträffat före den 1 januari 1949, medfört döden, och uppbär i anledning härav efterlevande make livränta, utgår för tid före utgången av den månad, varunder maken fyllt sextiosju år, tillägg å livräntan enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg
före den 1 januari 1920	70
1 januari 1920—31 december 1926	55
1 januari 1927—31 december 1941	45
1 januari 1942—30 juni 1946 ..	35
1 juli 1946—31 december 1948	30

Tillägg å — — — — — livräntans belopp.

9 §.

Tillägg enligt denna förordning må ej föranleda, att sjukpenning eller livränta jämte tillägget överstiger det belopp, som i anledning av skadan skolat utgå i sjukpenning eller livränta jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete i dess lydelse från och med den 1 januari 1949, därest den skadades årliga arbetsförtjänst beräknats till sjutusen-tvåhundra kronor.

Vårdbidrag eller annan sådan förhöjning av livränta, som föranledes av att den skadades tillstånd kräver särskild vård, må jämte tillägg därå enligt denna förordning icke utgå med högre belopp än ettusenåttahundra kronor om året.

Därest sjukpenning — — — — — tilläggets bestämmande.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

10 §.

Vad som finnes stadgat rörande avdrag från sjukpenning eller livränta till den som åtnjuter däremot svarande understöd skall äga tillämpning även beträffande tillägg enligt denna förordning; och må avdrag från tillägget ske ändå att understödet ej var utfäst, då skadan inträffade.

Avdrag från tillägget skall ock göras, om och i den mån däremot svarande skadestånd enligt lag tillkommer den ersättningsberättigade, så ock i den mån med sådant skadestånd jämförlig ersättning utgår av statsmedel; i först nämnt fall må dock tillägget utgå utan avdrag, därest den ersättningsberättigade å statsverket överlåtit mot tillägget svarande fordran hos den skadeståndspliktige.

I fall — — — — — månad räknat.

Åtnjuter den, som uppbär sjukpenning eller livränta enligt någon av de i 2 § angivna författningarna eller enligt grunderna i någon av dessa författningar, däremot svarande understöd eller utgår till honom skadestånd eller ock med skadestånd jämförlig ersättning av statsmedel, är han skyldig att i den mån Konungen därom förordnar vidkännas avdrag å det tillägg, som tillkommer honom enligt denna förordning, dock högst med vad som svarar mot understödet, skadeståndet eller ersättningen.

11 §.

Tillägg enligt denna förordning skall för den, som varit berättigad till tillägg enligt förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m., utgöra lägst det belopp, som skolat utgå i tillägg enligt sistnämnda förordning, om denna alltjämt ägt giltighet. Har den ersättningsberättigade jämväl ägt uppbära tillägg enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete

Tillägg enligt denna förordning skall för den, som varit berättigad till tillägg enligt förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m., utgöra lägst det belopp, som skolat utgå i tillägg enligt sistnämnda förordning, om denna alltjämt ägt giltighet. Har den ersättningsberättigade jämväl ägt uppbära tillägg enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete

(Gällande lydelse:)

m. m., skall tillägg varom nu är fråga uppgå till lägst det belopp, varmed tillägg skolat utgå, om nyssnämnda förordningar den 29 juni 1946 och den 30 juni 1943 alltjämt varit gällande.

(Föreslagen lydelse:)

m. m., skall tillägg varom nu är fråga uppgå till lägst det belopp, varmed tillägg skolat utgå, om nyssnämnda förordningar den 29 juni 1946 och den 30 juni 1943 alltjämt varit gällande. *Skadad, vars arbetsförmåga är nedsatt med minst 30 procent, samt efterlevande make skall dock för tid före utgången av den månad, varunder den ersättningsberättigade fyllt sextiosju år, äga uppbära tillägg med lägst så stort belopp, att summan av sjukpenningen eller livräntan och tillägget uppgår till 120 procent av vad som i sådant avseende skolat tillkomma honom, om de äldre förordningarna alltjämt ägt giltighet.*

Avdrag enligt — — — — — i kraft.

Beloppet av — — — — — juni 1950.

15 §.

Utöver vad ovan stadgats skall i fråga om tillägg enligt denna förordning i tillämpliga delar gälla vad som finnes föreskrivet beträffande den ersättning, varå tillägget utgår.

Utöver vad ovan stadgats skall, i den mån Konungen ej annorlunda förordnar, i fråga om tillägg enligt denna förordning i tillämpliga delar gälla vad som finnes föreskrivet beträffande den ersättning, varå tillägget utgår.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

2:o) Förslag

till

Förordning

angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 296) om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall.

Härigenom förordnas, att 3 och 4 §§ förordningen den 2 juni 1950 om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

3 §.

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1919, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder olycksfallet inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är ned-satt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 juli 1942.....	50	40	20
från och med den 1 juli 1942....	30	20	—

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1951, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder olycksfallet inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är ned-satt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 juli 1942.....	85	65	35
1 juli 1942—31 december 1948..	60	40	20
1 januari 1949—31 december 1950	25	20	—

Tillägg, som i första stycket sägs, må ej föranleda, att livränta jämte tillägget överstiger det belopp, som skolat utgå i livränta, därest skadan inträffat efter den 31 december 1948 och den skadade varit försäkrad i den högsta försäkringsklassen, sist-nämnda belopp i förekommande fall

(Gällande lydelse:)

(Föreslagen lydelse:)

förhöjt med tillägg enligt kungörelsen den 30 april 1942 (nr 218) om höjning av vissa ersättningar enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375).

Vårdbidrag eller annan sådan förhöjning av livränta, som föranledes av att den skadades tillstånd kräver särskild vård, må jämte tillägg därå enligt denna förordning icke utgå med högre belopp än ettusenåtta hundra kronor om året.

För tid — — — — — livräntans belopp.

4 §.

Har skada medfört döden, och uppbär i anledning härav efterlevande make livränta, utgår för tid före utgången av den månad, varunder maken fyllt sextiosju år, tillägg å livräntan med 40 procent, om skadan inträffat före den 1 juli 1942, och med 20 procent, om den inträffat under tiden den 1 juli 1942—31 december 1948.

Har skada medfört döden, och uppbär i anledning härav efterlevande make livränta, utgår för tid före utgången av den månad, varunder maken fyllt sextiosju år, tillägg å livräntan med 50 procent, om skadan inträffat före den 1 juli 1942, och med 30 procent, om den inträffat under tiden den 1 juli 1942—31 december 1948. Vad i 3 § andra stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fall som här avses.

Tillägg å — — — — — livräntans belopp.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953 och äger tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

3:o) Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 24 mars 1938 om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Gällande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

3 §.

Den skadades — — — — — sjukdomens yppande.

Befinnes den årliga arbetsförtjänsten överstiga *tretusensexhundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning.

Befinnes den årliga arbetsförtjänsten överstiga *fyratusenåttahundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953 och äger tillämpning beträffande ersättning, som för tiden därefter utgives i anledning av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats efter den 31 december 1950.

4:o) Förslag

till

Förordning

angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.

Härigenom förordnas, att 3 § förordningen den 24 mars 1938 om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl.² skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

¹ Senaste lydelse se SFS 1950: 297.

² Senaste lydelse se SFS 1950: 298.

*(Gällande lydelse:)**(Föreslagen lydelse:)*

3 §.

Den skadades — — — — sjukdomens yppande.

Befinnes den årliga arbetsförtjänsten överstiga *tretusensexhundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning.

Befinnes den årliga arbetsförtjänsten överstiga *fyratusenåttahundra* kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1953 och äger tillämpning beträffande ersättning, som för tiden därefter utgives i anledning av olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats efter den 31 december 1950.

5:o) **Förslag**

till

Förordning

**angående höjning av vissa olycksfalls- och yrkessjukdomsersättningar
åt tvångsarbetare och fångar m. fl.**

Härigenom förordnas som följer.

Sjukpenning eller livränta, som utgår enligt förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl. eller förordningen samma dag (nr 103) om olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt fångar m. fl. och avser olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats under åren 1941—1948, skall för tiden efter den 30 juni 1953 bestämmas efter en årlig arbetsförtjänst av högst tvåtusenyrahundrasjuttio kronor.

I samband med propositionen har utskottet behandlat tre i anledning av densamma väckta motioner, nämligen
inom första kammaren
nr 441 av herr *Norling m. fl.*, samt
inom andra kammaren
nr 477 av herr *Andersson i Ryggestad m. fl.*, och
nr 539 av herr *Senander* och fru *Nilsson*.

I motionerna I: 441 och II: 539, som är likalydande, hemställes »att riksdagen beslutar, att de förhöjningar som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 147 för ersättning för skador vid olycksfall i arbete må utgå även för skador där arbetsförmågan nedsatts till 25 procent och vilka inträffat under åren 1949—1950, att tillägg å livränta för efterlevande make må utgå även för dödsfall som inträffat 1949—1950 samt att vederbörande utskott måtte utarbeta de ändringar i lagtexten som föranledes av motionens yrkanden».

I motionen II: 477 hemställes, »att riksdagen ville besluta, att de förhöjningar av ersättningarna för olycksfall i arbete, som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition nr 147, jämväl måtte utgå å skador, där nedsättningen i arbetsförmågan uppgår till minst 25 procent, samt att vederbörande utskott ville utarbeta de ändringar i lagtexten som kan föranledas av detta förslag».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i propositionen gjorda hemställandena, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen och motionerna.

Inledning.

Den svenska yrkesskadeförsäkringen, som leder sitt ursprung från år 1901, har vid upprepade tillfällen ändrats i förmånlig riktning för de försäkrade, sista gången genom lagändringar som trädde i kraft den 1 januari 1949. De genomförda förbättringarna har emellertid icke givits retroaktiv verkan och varje ersättningstagare får därför fortfarande sina förmåner från försäkringen utmätta enligt de regler, som gällde då skadan inträffade. Ersättningarna är till följd härav i genomsnitt lägre ju längre tillbaka i tiden skadefallet ligger.

I huvudsakligt syfte att åstadkomma en utjämning av den skillnad i ersättningsnivån, som på detta sätt uppkommit mellan skadefall från olika tider, antogs vid 1950 års riksdag den förut omnämnda förordningen den 2 juni 1950 (nr 295). Enligt denna förordning, som trädde i kraft den 1 juli samma år och avlöste vissa äldre författningar om dyrtidstillägg, utgives procentuella tillägg — s. k. ersättningsstillägg — å vissa ersättningar, som grundar sig på skador före den 1 januari 1949. I motsats till de tidi-

gare dyrtidstilläggen, som var proportionella, är ersättningstilläggen differentierade på sådant sätt, att den procentsats som tillämpas är högre ju längre tillbaka i tiden skadan ligger och ju svårare skadan är. Därvid har de olika tidsperioderna bestämts så, att alla, som fått sina ersättningar bestämda enligt samma regler, hänförts till samma ersättningsgrupp. Detta har medfört, att spännvidden mellan de olika grupperna minskat.

Ersättningstilläggen bekostas helt av statsmedel.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås höjda tillägg av statsmedel till vissa ersättningsstagare enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag m. m. Den nuvarande regeln, att tillägg utgår endast i skadefall som inträffat före 1949, föreslås ändrad så att tillägg kommer att utgå även i skadefall från 1949 och 1950.

Tilläggen föreslås avvägda så, att skadad med 75—100 % invaliditet erhåller sina nu utgående förmåner ökade med 25 %. För skadad med 50—75 % invaliditet föreslås en höjning motsvarande ungefär $\frac{3}{4}$ samt för skadad med 30—50 % invaliditet ävensom för efterlevande make en höjning motsvarande cirka $\frac{1}{2}$ av vad som föreslagits för helinvaliderna. I skadefall från åren 1949—1950 anses tillägg dock ej böra utgå till personer med högst 50 % invaliditet och ej heller till efterlevande make.

Motsvarande förbättring föreslås för personer, som uppbär livräntor enligt 1918 års fiskarförsäkringsförordning.

I propositionen äskas anslag för budgetåret 1953/54 med 5,1 milj. kronor till Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. samt med 3,5 milj. kronor till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m.

Riksförsäkringsanstaltens förslag.

Genom beslut den 14 mars 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt riksförsäkringsanstalten att verkställa utredning av frågan, huruvida icke kompensation för stegrade levnadskostnader i en eller annan form borde beredas olika kategorier, som uppbure ersättning i anledning av yrkesskada. Riksförsäkringsanstalten har med anledning härav i en den 12 januari 1953 inkommen skrivelse dels uppdragit vissa allmänna riktlinjer för en indexreglering inom yrkesskadeförsäkringen och dels framlagt ett förslag till en provisorisk lösning av hithörande spörsmål.

Enligt de av riksförsäkringsanstalten framlagda riktlinjerna för en blivande indexreglering inom yrkesskadeförsäkringens område skall försäkringens livräntor genom ett automatiskt indexsystem anpassas till växlingarna i den allmänna lönenivån och kostnaderna härför — eventuellt även såvitt angår nuvarande tillägg — bäras av försäkringen. Riksförsäk-

ringsanstalten föreslår i anslutning härtill, att det uppdrages åt anstalten att efter de skisserade linjerna verkställa en närmare utredning av hithörande frågor.

Då riksförsäkringsanstalten ej ansett det möjligt att f. n. mera definitivt slutföra det anstalten lämnade utredningsuppdraget, har anstalten begränsat sig till att föreslå vissa provisoriska förbättringar i anslutning till nu gällande ordning.

Riksförsäkringsanstalten behandlar först frågan, huruvida en höjning av de nu utgående ersättningstilläggen bör ske och konstaterar härvid, att socialstyrelsens allmänna levnadskostnadsindex med år 1935 som bas utan skatter och sociala förmåner visar följande utveckling under åren 1950—1952:

mars 1950	167	sept. 1951	200
juni 1950	167	dec. 1951	204
sept. 1950	168	mars 1952	207
dec. 1950	171	juni 1952	213
mars 1951	188	sept. 1952	213
juni 1951	195		

Riksförsäkringsanstalten erinrar vidare om att de nu gällande bestämmelserna om ersättningstillägg beslutades under första halvåret 1950. Därefter hade levnadskostnaderna enligt ifrågavarande indexserie således stigit från 167 till 213, d. v. s. med 27,5 procent. Om ersättningstagarna skulle helt kompenseras för den värdeförsämring, som ersättningarna och tilläggen undergått, fordrades alltså en motsvarande uppräknning av de sammanlagda beloppen av ersättningarna och därpå utgående tillägg. I avvaktan på det slutliga ställningstagandet till frågan, om någon anordning med rörliga tillägg borde införas, vore dock en viss återhållsamhet vid uppräknningen motiverad. Beaktas borde också, att en del av livräntetagarna erhöle vissa tillskott från folkpensioneringen. Hur tilläggen borde avvägas vore i sista hand beroende av vilka belopp som kunde anvisas för detta ändamål.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening bör de grundläggande principerna för ersättningstilläggens konstruktion bibehållas. Sålunda borde helinvaliderna tillgodoses bättre än halvinvaliderna, och tillägg borde fortfarande icke utgå i de fall, där den skadades arbetsförmåga vore nedsatt med mindre än 30 procent, ej heller till ersättningstagare över 67 år.

Vad angår ersättningstilläggen till skadade under 67 år framhåller riksförsäkringsanstalten, att i den gällande skalan procenttalen för tillägg vid 30—50 procent invaliditet bestämts till hälften av motsvarande procenttal för fall med över 75 procent invaliditet. Undantag härifrån hade gjorts såtillvida, att något tillägg icke medgaves i de under perioden juli 1946—december 1948 inträffade fallen med 30—50 procent invaliditet. För fall med mer än 50 men högst 75 procent invaliditet låge procenttalen för

tilläggen ungefär mitt emellan talen för fall med högre och lägre invaliditet; avrundning nedåt till jämnt tiotal procent hade gjorts för vissa fall.

På grund av det sagda anser riks försäkringsanstalten skäligt, att tilläggsberättigade skadade med över 75 procent invaliditet beredes kompensation för penningvärdesförsämringen genom uppräknig av förmånerna med 25 procent, under det att tre fjärdedels respektive halv kompensation lämnas i fall med mer än 50 men högst 75 procent invaliditet, respektive minst 30 men högst 50 procent invaliditet. Detta vore liktydigt med att det sammanlagda beloppet av ersättning och utgående tillägg höjdes med $\frac{1}{4}$ vid 75—100 procent invaliditet, med $\frac{3}{16}$ vid 50—75 procent invaliditet och med $\frac{1}{8}$ vid 30—50 procent invaliditet.

Vad beträffar ersättningsstilläggen till efterlevande make under 67 år erinrar riks försäkringsanstalten därom, att i fall från perioderna t. o. m. juni 1946 samma procentuella tillägg f. n. utgår som till skadade med 30—50 procent invaliditet. I fall från perioden juli 1946—december 1948 utginge till make under 67 år tillägg med 20 procent men ej något tillägg till skadade med 30—50 procent invaliditet. Denna skillnad hade uppkommit vid sammanjämkning av skilda beslut i riksdagens kamrar år 1950 angående tilläggen till makelivräntor. Även vid den nu ifrågavarande höjningen borde tillägg till make i fall från perioderna t. o. m. juni 1946 bestämmas till samma procenttal som tilläggen i fall med 30—50 procent invaliditet. I fall från perioden juli 1946—december 1948 syntes tillägget till make skäligen böra höjas från 20 till 30 procent.

Beträffande livräntor enligt 1918 års fiskarförsäkringsförordning föreslår riks försäkringsanstalten motsvarande förbättringar som för de tidigare behandlade ersättningarna.

Riks försäkringsanstalten erinrar om att 1952 års riksdag (skrivelse nr 131) ifrågasatt en provisorisk förbättring av yrkesskadeförsäkringens ersättningsgrunder i avvaktan på den nya lagstiftning, vartill socialförsäkringsutredningens förslag kan komma att leda. Sedermera hade nämnda utredning i sitt betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring föreslagit bl. a., att maximibeloppet för beräkning av yrkesskadads årliga arbetsförtjänst skulle höjas till 15 000 kr., vilket skulle innebära mer än en fördubbling av det år 1948 fastställda maximibeloppet, 7 200 kr. Utredningens förslag innefattade emellertid även en ny sjukpenningsskala, som i avsevärd utsträckning medförde sänkningar av kompensationsgraderna. Den nuvarande sjukpenningsskalan vore enligt riks försäkringsanstaltens mening icke lämpligt konstruerad, enär den faktiska kompensationsgraden stege med stigande inkomst, vilket givetvis vore i och för sig oriktigt och därtill medförde avsevärda risker för överkompensation. En höjning av de nuvarande maximibeloppen borde därför icke ske utan att sjukpenningsskalan omkonstruerades. Även en omprövning av

grunderna för livräntornas beräkning torde få ske i samband med prövningen av socialförsäkringsutredningens förslag. På grund av dessa omständigheter har riksförsäkringsanstalten icke ansett sig böra framlägga något förslag om interimistisk höjning av olycksfallsförsäkringslagens maximiersättningar.

I fråga om yrkesskadeersättning åt tvångsarbetare och fångar m. fl. föreslår riksförsäkringsanstalten dock en höjning av det i förordningarna den 24 mars 1938 (nr 102 och 103) stadgade maximibeloppet för den årliga arbetsförtjänstens beräkning från 3 600 kr. till 4 800 kr.

Vidare föreslår riksförsäkringsanstalten, att den dyrtidskompensation, som nu utgår till tvångsarbetare och fångar m. fl. enligt av Kungl. Maj:t efter riksdagens medgivande utfärdade föreskrifter, senast i brev till statskontoret den 5 maj 1952, gives karaktären av permanent förhöjning av ersättningarna. Enligt riksförsäkringsanstaltens mening torde nämligen någon avveckling av ifrågakommande kompensation ej ifrågakomma.

Riksförsäkringsanstalten tar slutligen upp frågan om förhöjning av vissa tillfälliga ersättningar av statsmedel till arbetare, som på grund av silikos (stendammslunga) blivit oförmögna till arbete eller övergått till annan sysselsättning och därigenom lidit inkomstminskning. Anstalten anser, att ändring av grunderna för dessa ersättningar ej bör ske innan man i samband med den nya yrkesskadeförsäkringen tagit ståndpunkt till invaliditetsbedömningen i silikosfallen.

I fråga om beräkningen av kostnaderna för de föreslagna höjningarna av ersättningstilläggen anför riksförsäkringsanstalten, att en kostnadsökning å ca 2 milj. kr. om året torde uppkomma under femte huvudtitelns förslagsanslag till Vissa tillägg å ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m. Vidare torde en kostnadsökning även uppkomma under förslagsanslaget till Statsverket åliggande, av andra medel ej utgående ersättningar i anledning av olycksfall i arbete m. m., vilken ökning kunde beräknas till omkring 150 000 kr. om året. Där emot anser riksförsäkringsanstalten de höjda tilläggen till ersättningar enligt 1918 års fiskarförsäkringsförordning ej medföra någon kostnadsökning av betydelse för beräkningen av förslagsanslaget till Bidrag till fiskares försäkring.

Över riksförsäkringsanstaltens förslag, såvitt nu är i fråga, har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, försäkringsrådet, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, telegrafstyrelsen, generalpoststyrelsen, försvarets civilförvaltning, chefen för försvarsstaben, Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Socialförsäkringsbolagens förening, Tjänstemännens centralorganisation och Folksam.

Departementschefen.

Beträffande riksförsäkringsanstaltens uttalanden angående allmänna riktlinjer för en blivande indexreglering inom yrkesskadeförsäkringsens område förklarar sig departementschefen icke vara beredd att på det utredningsmaterial, som hittills föreligger, taga någon mera bestämd ståndpunkt till frågan, vilka principer som bör användas för att lösa ifrågakvarande kompensationsfrågor. Frågan bör närmare utredas, och departementschefen avser att föranstalta om att en utredning snarast kommer till stånd. Han vill emellertid redan nu som sin mening uttala, att riksförsäkringsanstaltens uppslag att kostnaderna för eventuella tillägg till försäkringsförmånerna skulle bäras av försäkringen synes vara förtjänt av att närmare övervägas.

Departementschefen ansluter sig till riksförsäkringsanstaltens uppfattning, att en provisorisk förbättring av yrkesskadeförsäkringsens ersättningsgrunder i avvaktan på den nya lagstiftningen om en samordnad sjuk- och olycksfallsförsäkring ej bör ske. I detta sammanhang erinras om att arbetet med den tilltänkta nya lagstiftningen fortskridit så långt, att ett förslag till en reformerad sjukförsäkring — avsedd att träda i kraft den 1 januari 1955 — nu föreligger och att detta förslag även innefattar riktlinjer för en samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. Att under sådana omständigheter genomföra provisoriska ändringar i den nuvarande yrkesskadeförsäkringen skulle, uttalar departementschefen, lätt kunna föregripa statsmakternas ställningstagande till det stora problemkomplex det här gäller.

De i propositionen framlagda förslagen till provisoriska förbättringar av nu utgående ersättningstillägg ansluter sig i stort sett till riksförsäkringsanstaltens förslag. Beträffande de i propositionen härom framlagda författningsförslagen yttrar departementschefen:

Förslaget till ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om ersättningstillägg.

2 §.

F. n. utgår ersättningstillägg å sjukpenning eller livränta enligt ett flertal olika författningar, som uppräknas i denna paragraf. Till denna uppräknade, som bl. a. upptar 1927 års numera upphävida militärsättningsförordning, har i departementsförslaget fogats militärsättningsförordningen den 2 juni 1950 (nr 261). Anledningen härtill är, att ersättningstillägg enligt vad jag kommer att föreslå i det följande skall utgå jämväl i skadefall, som inträffat så sent som under andra halvåret 1950, d. v. s. efter det den nya militärsättningsförordningen trätt i kraft.

6 §.

Denna paragraf innehåller i första stycket bestämmelser om ersättningstillägg till skadade personer under 67 år. F. n. utgår tilläggen till denna kategori enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är nedsatt		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 januari 1920	100	70	50
1 januari 1920—31 december 1926	80	60	40
1 januari 1927—31 december 1941	60	40	30
1 januari 1942—30 juni 1946	40	30	20
1 juli 1946—31 december 1948	30	20	—

Riksförsäkringsanstaltens förslag innebär, att följande tabell i stället skall tillämpas.

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är nedsatt		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	minst 30 men högst 50 procent
före den 1 januari 1920	150	100	70
1 januari 1920—31 december 1926	125	90	55
1 januari 1927—31 december 1941	100	65	45
1 januari 1942—30 juni 1946	75	55	35
1 juli 1946—31 december 1948	60	40	20
1 januari 1949—31 december 1950	25	20	—

Av en jämförelse mellan den nu gällande och den föreslagna tabellen framgår, att ersättningstillägg föreslås skola utgå i en ny grupp av skadefall, nämligen sådana som inträffat under åren 1949 och 1950. De föreslagna procentsatserna för tilläggen är avvägda så, att skadad med mer än 75 procent invaliditet får sin nu utgående sjukpenning eller livränta — i fallen före 1949 inklusive ersättningstillägg — höjd med 25 procent, vilket nära nog motsvarar den levnadskostnadsökning som inträtt sedan tilläggen infördes år 1950. För skadade med 50—75 resp. 30—50 procent invaliditet blir kompensationen något mindre, nämligen i förra fallet cirka $\frac{3}{4}$ och i senare fallet cirka $\frac{1}{2}$ av vad som föreslagits för helinvaliderna. Vid 30—50 procent invaliditet skall dock enligt förslaget tillägg ej utgå i skadefall under 1949 och 1950.

Riksförsäkringsanstaltens förslag i denna del har lämnats utan erinran i de flesta yttrandena. Vissa erinringar har dock framställts. Sålunda har å ena sidan gjorts gällande, att förslaget i en del fall leder till alltför höga ersättningar. Å andra sidan har yrkanden framställts om justeringar av förslaget till förmån för vissa grupper av ersättningstagare. För egen del

finner jag ej anledning att frångå förslaget, som synes stå i full överensstämmelse med de grunder, på vilka den nuvarande förordningen vilar. Jag kommer emellertid i det följande att föreslå vissa maximeringsregler för att hindra överkompensation.

På grund av vad jag nu anfört har första stycket av förevarande paragraf utformats i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag.

Andra stycket av paragrafen innehåller bestämmelser om ersättningstillägg till skadade över 67 år. Det har inte från något håll ifrågasatts, att dessa regler skulle ändras. Med hänsyn till att det här gäller personer, som åtnjuter allmän ålderspension jämte indextillägg därå, saknas även enligt min mening anledning att frångå vad som nu gäller.

7 §.

Första stycket av förevarande paragraf innehåller bestämmelser om ersättningstillägg till efterlevande make under 67 år.

F. n. utgår tillägg till denna grupp av ersättningstagare enligt samma regler, som gäller för skadade med 30—50 procent invaliditet. Den skiljaktigheten föreligger dock, att om skadan inträffat under tiden den 1 juli 1946—31 december 1948 tillägg icke utgår till de skadade, medan efterlevande make däremot erhåller tillägg med 20 procent.

I överensstämmelse med de principer, som sålunda kommit till uttryck i den nuvarande förordningen, har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att tilläggen till efterlevande make skall höjas på samma sätt som föreslagits för skadade med 30—50 procent invaliditet dock med den skillnaden i fråga om skadefall under tiden 1 juli 1946—31 december 1948, att tillägget till makelivräntorna skall utgå enligt en något förmånligare procentsats än som föreslagits för tilläggen till de skadades ersättningar, nämligen med 30 i stället för 20 procent.

För egen del anser jag att förslaget även i denna del bör godtagas och att ersättningstillägget till efterlevande make således bör utgå enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg
före den 1 januari 1920	70
1 januari 1920—31 december 1926	55
1 januari 1927—31 december 1941	45
1 januari 1942—30 juni 1946	35
1 juli 1946—31 december 1948	30

I paragrafens andra stycke, som bl. a. handlar om tillägg till efterlevande make över 67 år, föreslås ingen ändring.

9 §.

De maximeringsregler, som antytts i det föregående, har upptagits i denna paragraf.

Yrkesskadeförsäkringens nuvarande ersättningsbestämmelser har gällt sedan den 1 januari 1949, då betydelsefulla ändringar i 1916 års olycksfallsförsäkringslag trädde i kraft. Ändringarna innebar bl. a., att den högsta årliga arbetsförtjänst, som får läggas till grund för sjukpenning- och livränteberäkningen, höjdes från 4 800 till 7 200 kr. Såsom tidigare framhållits gäller den nya lagstiftningen endast i skadefall som inträffat efter ikraftträdandet. I äldre fall utges i stället ersättningstillägg. Jag har tidigare föreslagit, att dylika tillägg skall utgå även i skadefall från åren 1949 och 1950, alltså i fall där sjukpenningen eller livräntan bestämts efter yrkesskadeförsäkringens nuvarande regler. Detta skulle kunna medföra, att ersättningen i dylika fall jämte tillägg skulle kunna överstiga den maximala ersättning, som utgår i skadefall efter år 1950. För att förhindra denna konsekvens är en begränsningsregel erforderlig. Riksförsäkringsanstalten har för sin del ansett det motiverat att rätten till tillägg begränsas så, att det sammanlagda beloppet av ersättningen och tillägget inte får överstiga maximibeloppet i motsvarande fall från år 1948. För egen del anser jag, att en maximeringsregel av detta innehåll är väl snäv. I anslutning till de yrkanden, som under remissbehandlingen framförts av chefen för försvarsstaben och landsorganisationen, föreslår jag i stället, att regeln ges den innebörden, att ersättningen jämte tillägget icke får överstiga den maximala ersättning, som utgår i motsvarande skadefall, vilka inträffat så sent, att rätt till tillägg ej föreligger.

I departementsförslaget har denna regel utformats så, att tillägg enligt förordningen ej må föranleda, att sjukpenning eller livränta jämte tillägget överstiger det belopp, som i anledning av skadan skolat utgå i sjukpenning eller livränta jämlikt olycksfallsförsäkringslagen i dess lydelse fr. o. m. den 1 januari 1949, därest den skadades årliga arbetsförtjänst beräknats till 7 200 kr. Genom denna formulering undgås bl. a. en av försäkringsrådet påpekad konsekvens av riksförsäkringsanstaltens förslag, nämligen att sjukpenningen jämte tillägg i vissa skadefall under tiden juli 1946—december 1948 skulle komma att överstiga sjukpenningens nuvarande maximibelopp. Regeln återfinnes i 9 § första stycket av departementsförslaget.

I paragrafens andra stycke har upptagits en bestämmelse av innehåll, att vårdbidrag eller annan sådan förhöjning av livränta, som föranledes av att den skadades tillstånd kräver särskild vård, jämte tillägg därå ej må utgå med högre belopp än 1 800 kr. om året. Bestämmelsen överensstämmer helt med riksförsäkringsanstaltens förslag.

I sitt yttrande över riksförsäkringsanstaltens förslag har pensionsstyrelsen påpekat, att personer som åtnjuter såväl ersättning från yrkes-

skadeförsäkringen som invalidpension från folkpensioneringen, om förslaget genomfördes, i vissa fall kunde erhålla större kompensation än som svarar mot penningvärdesförsämringen. Tillräckliga skäl synes emellertid ej föreligga att för dessa undantagsfall komplicera hithörande regler med särbestämmelser i detta hänseende.

10 §.

Denna paragraf föreskriver skyldighet för vissa ersättningstagare att vidkännas av drag från tillägget.

Såsom framgår av det tidigare anförda är arbetare, som drabbas av olycksfall i arbetet, på grund av försäkringen berättigad att på arbetsgivarens bekostnad erhålla viss ersättning för skadan. Arbetsgivaren kan emellertid även på annan grund — t. ex. enligt egen utfästelse — vara skyldig att utgiva pension eller annat understöd i anledning av olycksfallet. Med tanke härpå och för att göra det möjligt för arbetsgivaren att undvika dubbla kostnader är i 11 § olycksfallsförsäkringslagen meddelade vissa föreskrifter, enligt vilka sådant understöd skall avdragas från ersättningen enligt lagen. Dessa föreskrifter har sin motsvarighet i åtskilliga andra hithörande författningar. För vissa äldre skadefall har Kungl. Maj:t efter medgivande av riksdagen (skr. 1950: 329) meddelat ytterligare föreskrifter i kungörelsen den 2 juni 1950 (nr 299) angående viss tillämpning av 11 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Enligt 10 § första stycket förordningen om ersättningstillägg skall vad som sålunda är stadgat om avdrag från själva grundförmånerna med ett visst undantag äga motsvarande tillämpning även beträffande tilläggen. Sakligt sett innebär denna bestämmelse bl. a., att avdrag icke kan ske för pensionsförhöjningar, som skett på grund av levnadskostnadsstegringen efter den 30 juni 1950. För att undvika dubbel kompensation för denna ökning i levnadskostnaderna har riksförsäkringsanstalten föreslagit, att hänsyn skall tagas till ifrågavarande pensionsförhöjningar vid den av anstalten förordade uppräknings av ersättningstilläggen. Att så sker synes även mig riktigt. Då utarbetandet av författningstext i ämnet huvudsakligen är en teknisk fråga anser jag emellertid, att det — i analogi med vad som skedde år 1950 då det gällde att meddela nya avdragsregler för äldre skadefall — bör överlåtas åt Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser som erfordras för att realisera anstaltens förslag.

Enligt 10 § andra stycket i förordningen skall avdrag från tillägget vidare göras, om och i den mån däremot svarande skadestånd tillkommer den ersättningsberättigade liksom också i den mån med sådant skadestånd jämförlig ersättning utgår av statsmedel. En av anledningarna till att denna regel infördes torde ha varit, att om tillägg till yrkesskadeersättning skolat utgå i fall, där den ersättningsberättigade ägde uppbära skadestånd, tillägget mången gång icke skulle ha kommit honom till godo. At-

skilliga domar och avtal om skadestånd torde nämligen vara så utformade, att skadeståndet skall minskas i den mån ersättningen från försäkringen ökas. Anledningen härtill är att söka i det förhållandet, att försäkringsinrättningen äger regressvis återkräva sina utgifter av den skadeståndsskyldige. Det nu sagda torde gälla icke blott beträffande de egentliga försäkringsförmånerna utan även beträffande ersättningstilläggen.

Riksförsäkringsanstalten har föreslagit, att ifrågavarande avdragsregel uppmjukas på sådant sätt, att den förbättring av tilläggen, som nu föreslagits beträffande skadefallen före år 1949, tillförsäkras ersättningstagaren utan avdrag för skadestånd eller därmed jämförlig förmån av statsmedel. Förslaget innebär alltså, att olika avdragsregler skulle gälla för delar av ett och samma tillägg. För egen del kan jag ej finna denna lösning tilltalande. Enligt min mening är det i de flesta fallen skäligt, att tillägget utgår oavkortat även om vederbörande äger rätt till skadestånd eller därmed jämförlig ersättning. Detta bör därför vara huvudregeln. Givetvis bör dock tillägget utgå endast om det verkligen kommer ersättningstagaren tillgodo, och undantagsregler erfordras därför i de fall, där tillägget föranleder att skadeståndet i motsvarande mån minskas. Dessutom kan det befinnas rimligt att föreskriva undantag även i vissa andra fall, t. ex. där skadeståndet avvägs med hänsyn till den fördyring av levnadskostnaderna, som tillägget avser att kompensera. Att genom en generellt avfattad regel fastslå vilka undantag som bör göras är knappast möjligt; och att komplicera ersättningstilläggsförfordningen med detaljföreskrifter rörande detta ganska begränsade spörsmål synes ej heller lämpligt. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t bemyndigas att även i detta avseende utfärda erforderliga bestämmelser.

10 § har i departementsförslaget utformats i enlighet med vad jag nu anför.

11 §.

Denna paragraf innehåller bl. a. regler, som är avsedda att garantera att vissa ersättningstagare får tillägg med minst så stort belopp, som skolat utgå i tillägg enligt två numera upphävda författningar. Paragrafen har i departementsförslaget ändrats så, att skadad med minst 30 procent invaliditet samt efterlevande make skall äga för tiden, tills han fyllt 67 år, erhålla tillägg med lägst så stort belopp, att summan av hans sjukpenning eller livränta och tillägget uppgår till 120 procent av vad som i sådant hänseende skolat tillkomma honom, om de äldre författningarna alltjämt ägt giltighet. Förslaget överensstämmer med riksförsäkringsanstaltens förslag, som i denna del lämnats utan erinran.

15 §.

Enligt denna paragraf gäller i fråga om tillägget i tillämpliga delar vad som är föreskrivet beträffande den ersättning, varå det utgår. Tidigare har

jag föreslagit, att Kungl. Maj:t skall äga meddela vissa föreskrifter om avdrag för pensioner, skadestånd m. m. Då dessa föreskrifter skall utfärdas kan det måhända visa sig lämpligt, att tillägget i ett eller annat avseende följer andra regler än själva grundersättningen. Förevarande paragraf föreslås därför ändrad på sådant sätt, att möjligheter härtill öppnas genom förordnande av Kungl. Maj:t.

Ändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1953 och äga tillämpning beträffande ersättning för tid efter ikraftträdandet.

Förslaget till ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 296) om tillägg å livräntor från fiskarförsäkringen.

Rörande detta förslag gäller i tillämpliga delar vad som anförts beträffande förslaget till ändring i den förutnämnda förordningen om ersättningstillägg. Det bör dock märkas, att maximeringsregeln för tillägg å livräntor enligt förordningen om fiskarförsäkring anknutits till den livränta, som utgår i skadefall efter år 1949 i den högsta försäkringsklassen. Detta sammanhänger med att, såsom försäkringen är konstruerad, ersättningen ej är beroende av den ersättningsberättigades årliga arbetsförtjänst utan av den försäkringsklass, i vilken han försäkrat sig. Vid maximeringsregelns tillämpning skall i förekommande fall hänsyn tagas till det tillägg, som utgår å livräntan enligt kungörelsen den 30 april 1942 (nr 218) om höjning av vissa ersättningar enligt förordningen om fiskarförsäkring.

Förslaget till ändring i förordningarna den 24 mars 1938 (nr 102 och 103) avseende olycksfalls- och yrkessjukdomsersättning åt tvångsarbetare och fångar m. fl.

Vid beräkningen av ersättning till tvångsarbetare och fångar m. fl. är den årliga arbetsförtjänsten enligt gällande bestämmelser maximerad till 3 600 kr. Detta belopp valdes med tanke på att det ej borde överstiga det i 1950 års militärsättningsförordning för värnpliktiga m. fl. till 3 600 kr. fastställda minimibeloppet för den årliga arbetsförtjänsten. Såsom framgår av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 6 mars 1953 har på fördragning av chefen för försvarsdepartementet föreslagits en höjning av sistnämnda belopp till 4 800 kr. I anslutning härtill synes även maximigränsen för den årliga arbetsförtjänsten i nu förevarande förordningar böra höjas till samma belopp.

Även dessa ändringar bör träda i kraft den 1 juli 1953. Eftersom ersättningstillägg för tiden därefter kommer att i enlighet med vad jag tidigare förordnat utgå till dem, som skadats före den 1 januari 1951, bör de nya bestämmelserna tillämpas beträffande ersättning, som efter ikraftträdandet utgives i anledning av skada efter den 31 december 1950. I annat fall skulle nämligen de, som skadats under tidsperioden den 1 januari 1951—30 juni 1953, komma i sämre ställning.

Förslaget till förordning om höjning av vissa olycksfalls- och yrkessjukdomsersättningar åt tvångsarbetare och fångar m. fl.

Den i förenämnda båda förordningar den 24 mars 1938 (nr 102 och 103) stadgade maximigränsen för den årliga arbetsförtjänsten vid beräkning av sjukpenning eller livränta till tvångsarbetare och fångar m. fl. utgör för skadefall, som inträffat före den 1 januari 1949, 1 764 kr. Enligt av Kungl. Maj:t — efter riksdagens medgivande — utfärdade föreskrifter, senast i brev till statskontoret den 5 maj 1952, utgives emellertid i skadefall från åren 1941—1948 sådan dyrtidskompensation, att sjukpenning eller livränta uppgår till vad som skolat utgå, därest nyssnämnda maximigräns höjts med 40 procent. I likhet med riksförsäkringsanstalten finner jag, att denna kompensation nu bör givas permanent karaktär. I den föreslagna författningen härom har maximigränsen för arbetsförtjänsten i ifrågavarande skadefall angivits till 2 470 kr., vilket motsvarar den hittills gällande förhöjda maximigränsen.

Beträffande de tillfälliga ersättningar, som riksförsäkringsanstalten enligt av Kungl. Maj:t utfärdade föreskrifter har att utgiva av statsmedel till arbetare, som på grund av silikos (stendamslunga) blivit oförmögna till arbete eller övergått till annan sysselsättning och därigenom lidit inkomstminskning, yttrar departementschefen:

»Dessa ersättningar utgår med högst 700 kr. om året. Dock gäller den maximeringsregeln, att ersättningen ej får utgivas med så högt belopp, att den sjukes totala inkomst kommer att överstiga maximibeloppet för livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, 6 600 kr. för år. Vid sjunkande penningvärde och en som följd därav ökad nominell inkomst för den sjuke medför denna regel, att den sjuke i många fall går miste, helt eller delvis, om ifrågavarande ersättning. För att motverka den standardsänkning som därav skulle bli följdén bestämde statsmakterna år 1952, att den sjukes arbetsförtjänst vid beräkningen av hans totala inkomst skulle reduceras med 25 procent. Emellertid har det trots denna uppmjukning visat sig, att ett antal silikosskadade under andra halvåret 1952 fått den tillfälliga ersättningen indragen. Riksförsäkringsanstalten anser likväl, att någon ändring i grunderna för tillägget ej bör ske, innan man i samband med den nya yrkesskadeförsäkringen tagit ståndpunkt till invaliditetsspörsmålen i silikosfallen. Jag är ej heller beredd att i nuvarande läge uppmjuka ersättningsgrunderna utöver vad som beslöts förra året. Emellertid finner jag det skäligt att de silikosskadade, som uppbar tillfällig ersättning för första halvåret 1952, får fortsättningsvis under övergångstiden tillgodonjuta samma förmån.»

Utskottet.

Med anledning av den levnadskostnadsstegring, som ägt rum sedan riksdagen år 1950 beslutade om ersättningstillägg å sjukpenning och livränta enligt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete och ett flertal anslutna författningar, har Kungl. Maj:t genom riksförsäkringsanstalten låtit utreda frågan om kompensation för de ökade levnadskostnaderna åt dem, som uppbära ersättning i anledning av yrkesskada. Riksförsäkringsanstaltens utredning innefattar bl. a. allmänna riktlinjer för en blivande indexreglering på området. I denna del har anstalten emellertid funnit utredningen icke nu kunna slutföras, och chefen för socialdepartementet har i förevarande proposition förklarat sig ämna föranstalta om att en utredning i ämnet snarast kommer till stånd. I avvaktan på en mera definitiv lösning av dessa kompensationsspörsmål har i propositionen framlagts förslag till provisoriska förbättringar av ersättningstilläggen.

De föreslagna förbättringarna äro utformade efter i huvudsak samma principer som nu gälla för ersättningstilläggen. Dessa innebära bl. a., att den procentsats, efter vilken tillägget utgår, blir högre ju längre tillbaka i tiden skadan ligger och ju svårare invaliditeten är. Skadad med 75—100 procents invaliditet erhåller enligt förslaget sina nu utgående förmåner ökade med 25 procent. För skadad med 50—75 procents invaliditet föreslås en höjning motsvarande ungefär $\frac{3}{4}$ samt för skadad med 30—50 procents invaliditet ävensom för efterlevande make en höjning motsvarande ca $\frac{1}{2}$ av vad som föreslagits för helinvaliderna. Den nuvarande regeln, att tillägg utgår endast i skadefall, som inträffat före 1949, föreslås ändrad så att tillägg kommer att utgå även i skadefall från 1949 och 1950. I skadefall från dessa båda år anses tillägg dock ej böra utgå till personer med högst 50 procents invaliditet och ej heller till efterlevande make.

Utskottet delar uppfattningen, att en höjning av ersättningstilläggen nu bör komma till stånd.

Vad beträffar omfattningen av rätten till tillägg ha i motioner utvidgningar i olika avseenden ifrågasatts. Sålunda hemställes i motionerna I: 441, II: 477 och II: 539 att ersättningstillägg skall utgå även till skadade, vilkas arbetsförmåga nedsatts till minst 25 procent. Gränsdragningen vid 30 procents arbetsnedsättning liksom differentieringen över huvud taget av ersättningstilläggens procentsatser efter invaliditetens svårhetsgrad är grundad på en avvägning av behovssynpunkter å ena sidan — varvid särskilt beaktats de lättare skadades större möjlighet att successivt anpassa sig och finna en normal arbetsförtjänst — och kostnadssynpunkter å andra sidan. I kostnadshänseende skulle en sänkning av den till 30 procents arbetsnedsättning bestämda undre gränsen för rätten till ersättningstillägg få stor betydelse, eftersom det stora flertalet skadefall ligger under nämnda gräns.

Enligt beräkningar i propositionen skulle de i propositionen föreslagna förbättringarna av ersättningstilläggen medföra en kostnadsökning av omkring 2 150 000 kronor. Om ersättningstillägg enligt de grunder, som i 6 § förordningen om ersättningstillägg angivas för fall, då arbetsförmågan är nedsatt med minst 30 men högst 50 procent, skulle utgå även i fall, då arbetsförmågan är nedsatt med minst 25 procent, komme detta, enligt en av riksförsäkringsanstalten för utskottet utförd kostnadsberäkning, att medföra en ytterligare kostnadsökning av omkring en miljon kronor. — Såsom skäl för en sänkning till 25 procent av den undre gränsen har åberopats, att med de nuvarande reglerna en person, som mist ett öga, icke erhåller ersättningstillägg. En dylik sänkning skulle emellertid medföra i andra hänseenden otillfredsställande konsekvenser. Såsom exempel härpå kan nämnas, att ehuru en person, som mist ett öga, erhöle tillägg, skulle den, som är blind på ena ögat, vilket i regel anses medföra en arbetsnedsättning av 20 procent, icke erhålla tillägg. I dylika avseenden tala i stället lämplighetsskäl för en gränsdragning vid 30 procents arbetsnedsättning. De grupper som lida av en till 30 procent uppskattad arbetsnedsättning äro relativt fåtaliga, medan större grupper ligga vid 25 procent å ena och 33 $\frac{1}{3}$ procent å andra sidan nämnda gräns. Det är därför i regel en avsevärd skillnad i arbetsförmågan mellan dem som erhålla och dem som icke erhålla tillägg. 30-procentsgränsen överensstämmer med vad som nu gäller om ersättningstillägg och har även kommit till användning i andra författningar på området. Sålunda har den i lagen om försäkring för olycksfall i arbete lagts till grund för en regel om beräkning av livräntas storlek. Att i en lagstiftning om provisoriska förbättringar av ersättningstillägg frångå denna gräns synes ej lämpligt.

I motionerna I: 441 och II: 539 yrkas vidare att rätten till ersättningstillägg för skadefall, som hänföra sig till åren 1949—1950, skall utvidgas. Yrkandena innebära dels att de föreslagna förbättringarna skola utgå även för skador, som medfört nedsättning av arbetsförmågan till 25 procent och vilka inträffat 1949—1950, dels att tillägget för livränta åt efterlevande make skall utgå även för skador som inträffat 1949—1950. Vad beträffar det förstnämnda yrkandet hänvisar utskottet till en början till vad utskottet ovan anfört. Utskottet erinrar vidare om att olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser om beräkning av livränta ändrats i förmånlig riktning för de försäkrade med verkan från den 1 januari 1949. Sålunda har den årliga arbetsförtjänst, som får läggas till grund för beräkning av livränta och sjukpenning, i olycksfallsförsäkringslagen höjts från 4 800 till 7 200 kronor, varjämte införts en regel om en med invaliditetsgraden stigande förhöjning av livräntan för skadefall, som medfört en arbetsnedsättning av minst 30 procent. Vad beträffar makelivräntor må framhållas, att dessa för skadefall efter 1948 utgöra en tredjedel i stället för tidigare en fjärdedel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst. Med hänsyn härtill och då i dessa fall endast

låga tillägg kunnat komma i fråga, ansluter sig utskottet till propositionens förslag.

Ej heller mot propositionen i övrigt, såvitt denna behandlats av utskottet, har utskottet funnit anledning till erinran.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 441, II: 477 och II: 539 och bifall till förevarande proposition nr 147, såvitt denna behandlats av utskottet,

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 295) om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.;

2) förordning angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 (nr 296) om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall;

3) förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 102) om olycksfalls- och yrkesjukdomsersättning åt tvångsarbetare m. fl.;

4) förordning angående ändrad lydelse av 3 § förordningen den 24 mars 1938 (nr 103) om olycksfalls- och yrkesjukdomsersättning åt fångar m. fl.; samt

5) förordning angående höjning av vissa olycksfalls- och yrkesjukdomsersättningar åt tvångsarbetare och fångar m. fl.;

dels medgiva, att tillfälliga ersättningar till av silikos drabbade arbetstagare må utgivas under budgetåret 1953/54 enligt de grunder som i propositionen förordats.

Stockholm den 23 april 1953.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Sten, Sunne, Nerman, Bengtson och Axel E. Svensson;

från andra kammaren: fru Johansson i Norrköping, herr Nilsson i Göteborg, fru Västberg*, herrar Hagård, Lundberg, Carlsson i Bakeröd och fröken Höjer.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

beträffande de i utskottets hemställan under 1) och 2) upptagna författningsförslagen av herr *Lundberg*, som ansett

a) att det stycke i utskottets yttrande, som börjar, resp. slutar med orden »Vad beträffar — — — ej lämpligt» bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är emellertid de föreslagna förbättringarnas konstruktion ej tillfredsställande. Ersättningstilläggen avse att ge kompensation för de stegrade levnadskostnaderna. Med hänsyn härtill hade ett system, där tilläggen utgå med samma procentsats för de olika invaliditetsgrupperna, varit det naturliga och riktiga. Livräntor enligt olycksfallsförsäkringslagen beräknas på grundval av en efter medicinska grunder fastställd nedsättning av arbetsförmågan. För de lindrigare skadade kan deras skador ofta medföra en väl så stor minskning i försörjningsförmågan och belastning i övrigt som den i procent uttryckta nedsättningen av arbetsförmågan anger. Att giva dessa en sämre kompensation för levnadskostnadsstegringen än de svårare skadade är därför ej försvarligt. Varje avsteg från den medicinskt fastställda invaliditetsgraden måste här te sig godtyckligt. Även om man således anser, att proportionella tillägg å livräntorna för alla invaliditetsgrader är den principiellt riktiga lösningen av dessa kompensationsfrågor, torde man, med hänsyn till att en utredning om en indexreglering av livräntorna torde komma till stånd inom den närmaste framtiden för närvarande böra begränsa sig till en mindre genomgripande ändring i propositionens förslag, nämligen till att införa rätt till ersättningstillägg för de skadade, vilkas arbetsnedsättning understiger 30 procent. I de i anledning av propositionen väckta motionerna föreslås härom, att den undre gränsen för rätt till ersättningstillägg skall sänkas från 30 till 25 procent. Att stanna vid en undre gräns av 25 procent är av skäl som ovan anförts principiellt ohållbart, och en dylik gränsdragning torde även av andra skäl vara olämplig. Det riktiga bör i stället vara att sätta den undre gränsen så, att alla, som enligt olycksfallsförsäkringslagen äga åtnjuta livränta eller sjukpenning, även erhålla någon kompensation för de ökade levnadskostnaderna. Utskottet föreslår därför i anledning av motionerna, att ersättningstillägg enligt de grunder, som i propositionen angivas för skadade med 30—50 procents arbetsnedsättning, skall utgå till samtliga till sjukpenning eller livränta berättigade skadade med högst 50 procents arbetsnedsättning.

b) att utskottet, under åberopande av vad sålunda anförts, bort tillstyrka propositionens författningsförslag med de ändringarna

att i den föreslagna förordningen angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 om tillägg av statsmedel å vissa ersättningar enligt lagen om

försäkring för olycksfall i arbete m. m. dels införes bestämmelsen, att 5 § första stycket sistnämnda förordning skall upphöra att gälla, dels stadgas att 6 och 11 §§ samma förordning skola erhålla följande lydelse:

6 §.

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1951, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder skadan inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är nedsatt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	högst 50 procent
Före den 1 januari 1920	150	100	70
1 jan. 1920—31 dec. 1926	125	90	55
1 jan. 1927—31 dec. 1941	100	65	45
1 jan. 1942—30 juni 1946	75	55	35
1 juli 1946—31 dec. 1948	60	40	20
1 jan. 1949—31 dec. 1950	25	20	—

För tid — — — ersättningens belopp.

11 §.

Tillägg enligt denna förordning skall för den, som varit berättigad till tillägg enligt förordningen den 29 juni 1946 (nr 347) angående provisorisk förbättring av vissa ersättningar i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring vid förstärkt försvarsberedskap m. m., utgöra lägst det belopp, som skolat utgå i tillägg enligt sistnämnda förordning, om denna alltjämt ägt giltighet. Har den ersättningsberättigade jämväl ägt uppbära tillägg enligt förordningen den 30 juni 1943 (nr 449) angående dyrtidstillägg åt vissa ersättningstagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., skall tillägg varom nu är fråga uppgå till lägst det belopp, varmed tillägg skolat utgå, om nyssnämnda förordningar den 29 juni 1946 och den 30 juni 1943 alltjämt varit gällande. Skadad så ock efterlevande make skall dock för tid före utgången av den månad, varunder den ersättningsberättigade fyllt sextiosju år, äga uppbära tillägg med lägst så stort belopp, att summan av sjukpenningen eller livräntan och tillägget uppgår till 120 procent av vad som i sådant avseende skolat tillkomma honom, om de äldre förordningarna alltjämt ägt giltighet.

Avdrag enligt — — — — i kraft.

Beloppet av — — — — juni 1950.

samt att i den föreslagna förordningen angående ändring i förordningen den 2 juni 1950 om tillägg av statsmedel å vissa livräntor enligt förordningen den 11 juni 1918 angående en särskild för fiskare avsedd för-

säkring mot skada till följd av olycksfall *dels* införes bestämmelsen, att 2 § första stycket nämnda förordning den 2 juni 1950 skall upphöra att gälla, *dels* stadgas, att 3 § sistnämnda förordning skall erhålla följande lydelse:

3 §.

För tid före utgången av den månad, varunder den skadade fyllt sextiosju år, utgår i anledning av skada, som inträffat före den 1 januari 1951, tillägg enligt följande tabell:

Tid varunder olycksfallet inträffat	Procentuellt tillägg då arbetsförmågan är nedsatt med		
	över 75 procent	över 50 men högst 75 procent	högst 50 procent
Före den 1 juli 1942.....	85	65	35
1 juli 1942—31 december 1948.	60	40	20
1 januari 1949—31 december 1950	25	20	—

Tillägg, som i första stycket sägs, må ej föranleda, att livränta jämte tillägget överstiger det belopp, som skolat utgå i livränta, därest skadan inträffat efter den 31 december 1948 och den skadade varit försäkrad i den högsta försäkringsklassen, sistnämnda belopp i förekommande fall förhöjt med tillägg enligt kungörelsen den 30 april 1942 (nr 218) om höjning av vissa ersättningar enligt förordningen den 11 juni 1918 (nr 375).

Vårdbidrag eller annan sådan förhöjning av livränta, som föranledes av att den skadades tillstånd kräver särskild vård, må jämte tillägg därå enligt denna förordning icke utgå med högre belopp än ettusenåttahundra kronor om året.

För tid — — — livräntans belopp.